

Päivi Räsänen /skl: Lakialoite laiksi sähkömarkkinalain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Sähkömarkkinoiden vapauttaminen on ollut monelta osin ongelmallista. Yksi keskeisimmistä ja keskustelluimmista ongelmista on ollut sähkönsiirtäjien, verkkoyhtiöiden, monopoliasema. Nykyisen sähkömarkkinalain 10 §:n määräämä ”kohtuullinen korvaus” sähkönsiirrosta on osoittautunut käsitteenä liian ongelmalliseksi. Siirtohinnat ovat jääneet paikallisille verkkoyhtiöille välineeksi, jolla on voitu estää ulkopuolisten sähköntuottajien tulo markkinoille. Teoreettisimmaksi markkinoiden vapautuminen on jäänyt yksittäisten kuluttajien kohdalla. Myös pk-sektorilla on, saavutetuista eduista huolimatta, huomattu vapautumisen jääneen puolitiehen.

Toinen este sähkömarkkinakilpailun todellistumiselle yksittäisten kuluttajien osalta ovat olleet vaaditut useiden tuhansien markkojen hintaiset tuntisähkömittarit. Kauppa- ja teollisuusministeriö tietävästi valmistelee esitystä, jolla tämä este pyritään poistamaan ensi vuoden alusta. Olisi siis aiheellista, että siirtohintoihin puututtaisiin myös.

Yksi esitetty ratkaisu siirtohintojen ongelmaan on sähkönsiirtomonopolioiden purkaminen. On kuitenkin todettu tämän olevan vaarallista haja-asutusalueiden ja syrjäseutujen tarpeita ajatellen. Vaikka monopolien purkaminen voisikin joillakin ehdoilla tulla kysymykseen, yksinkertaisempi ja tehokkaampi tapa on suora puuttuminen siirtohintoihin.

Siirtohintojen kontrolli toimisi, mikäli asiaa valvovalla Sähkömarkkinakeskuksella olisi joitakin perusteita ”kohtuullisen korvauksen” valvomiseen. Asia ratkeaa antamalla ministeriölle, käytännössä Sähkömarkkinakeskukselle, oikeus määrittää kyseisen kohtuullisen korvauksen ylärajat. Nykyiselläänhan kohtuuttomuuksiin puututaan vain valitusten kautta, ja kohtuullisuus on viime kädessä, valitusten jälkeen, KHO:n ratkaistavissa. Tämä ei liene toivottava tilanne.

Kohtuullisen korvauksen määrittämisen tulisi

tapahtua suoritettavan kustannusanalyysin perusteella. Olosuhteet eri puolilla maata ovat erilaiset ja verkkokustannukset esim. Lapissa voivat olla hyvinkin korkeat Etelä-Suomeen verrattuna. Tämä tulee voida ottaa huomioon kohtuullisuutta arvioitaessa.

Järjestelmän etuna tulee olemaan kilpailun todellistuminen ja yksittäisten kuluttajien valinnanmahdollisuuksien kasvu. Erityistä huomiota kannattanee kiinnittää siihen, että esim. kuluttajilla, jotka haluavat ostaa vaikkapa tuulivoimalla tuotettua energiaa, olisi siihen todellinen mahdollisuus. Kuluttajien preferenssit pääsisivät siis entistä paremmin vaikuttamaan ns. vaihtoehtoisten energiamuotojen tarjontaan. Lyhyesti sanottuna järjestelmä estäisi paikallisten verkkoyhtiöiden monopoliaseman väärinkäytön. Korvausten ylärajat olisi myös mahdollista asettaa sellaisiksi, ettei korvaustason alaisuus kaada järkevästi hoidettuja verkkoyhtiöitä, kuten jos-sain on pelätty.

Voidaan sanoa, ettei hintoihin puuttuminen ole kilpailullisuuden hengen mukaista. Tämä on kuitenkin kestävä argumentti, kun kyseessä ovat monopoliset markkinat. On myös mahdollista, että kattohintojen asettaminen nostaisi alimpia hintoja. Kustannuslaskelmat ovat monimutkaisia, ja oikeiden hintakattojen asettaminen vaatii asiantuntemusta. Uusi järjestelmä tulee myös vaatimaan Sähkömarkkinakeskuksen resurssien lisäämistä toiminnan mahdollistamiseksi. Tämä on kuitenkin pieni hinta kilpailun aikaansaamista eduista. Hintakilpailun edut tulevat vihdoin yksityistenkin kuluttajien ja pienten yritysten ulottuville. Syntyy myös todellinen mahdollisuus valita sähköä, joka on tuotettu ekologisesti kestävällä tavalla.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sähkömarkkinalain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun sähkömarkkinalain (386/1995) 10 § seuraavasti:

10 §

Verkonhaltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä sähkön siirtopalveluja niitä tarvitseville verkkonsa siirtokyvyn rajoissa (siirtovelvollisuus). Kohtuullisen korvaustason ylärajan määrittää siirtokustannusten perusteella ministeriö. Ministeriö voi harkintansa mukaan ottaa määrittelyssä huomioon alueellisten olosuhteiden aiheuttamat erot.

Ministeriö voi tarvittaessa määrätä myös muut sähkön siirtopalveluun sovellettavat ehdot, joita jakeluverkonhaltijan on noudatettava ministeriön määrittämien sähkönkäyttäjryhmien osalta. Ehdoissa määritellään verkonhaltijan ja asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta .

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 1997

Päivi Räsänen /skl